

BERGSLUFT

Medlemsblad för Elin Wägner-sällskapet nr 33

April 2001
ISSN 1103-4165

Elin Wägner-dagen 2001

firas lördagen den 12 maj i Bergs Bygdegård kl.14.
(Årsmöte kl.13.)

"Resan till Berg"

Thage G. Peterson

talat om synen på landsbygden från Elin till Thage

Gunilla Lundh-Tobiasson

sjunger folkliga visor

Kaffe serveras.

Vi säljer som vanligt tröjor, kort och böcker.
Efter programmet är Lilla Björka öppet för besök och visning.

Alla är hjärtligt välkomna till årets Elin Wägner-dag. Tag med vänner och bekanta!

Middag på Lilla Björka

blir det för alla som vill stanna kvar och fortsätta att umgås med Elin-vännerna i Lilla Björkas vackra vardagsrum. Vi beställer mat från Ansas catering för ca 100 kr till alla som anmäler sig senast den 8 maj till Margareta Josefsson, 0470-40762 (margareta.josefsson@bib.vxu.se).

Årsmöte

Alla medlemmar kallas härmed till årsmöte i Bergs bygdegård den 12 maj kl.13. Valberedningen (Ingmarie Sundling, 0470-10901, och Charlotte Branting, 0470-778176) vill gärna ha förslag på personer som är intresserade av att delta i styrelsearbetet.

Dagordning för årsmötet:

1. Val av ordförande och sekreterare för mötet
2. Val av två protokolljusterare tillika rösträknare
3. Fråga om årsmötets behöriga utlysande
4. Styrelsens verksamhetsberättelse
5. Styrelsens ekonomiska berättelse samt revisorernas berättelse
6. Fråga om ansvarsfrihet för styrelsen
7. Fastställande av medlemsavgiften för nästkommande år
8. Val av ordförande för nästa verksamhetsår
9. Val av övriga styrelseledamöter
10. Val av två revisorer jämte två suppleanter
11. Val av valberedning
12. Elin Wägner-stipendiet
13. Information om Lilla Björka
14. Övriga frågor

Inbetalningskort

för medlemsavgiften 2001 (oförändrat 100 kr) medföljer detta utskick liksom bokslut och verksamhetsberättelse. Betala så snart som möjligt! Vi lottar ut tre böcker bland de medlemmar som betalar in sin avgift före halvårsskiftet.

Elin Wägner-sällskapet, Skir, Svanaholm, 355 91 VÄXJÖ

Postgiro 22 21 27-3

BERGSLUFT

Redaktion: Marianne Enge Swartz (marianne.enge-swartz@nvso.sll.se)
Solweig Hammarbäck (solveig.hammarback@hum.vxu.se)

08-306907
0470-775557

Elins skylt återinvigs

På Elins födelsedag - den 16 maj - kommer den förkomna litterära skylten på Norrtullsgatan i Stockholm att återinvigas av kulturborgarrådet Birgitta Rydell.

Samling hörnet Norrtullsgatan - Odengatan kl 18. Efter invigningen leder Marianne Enge och Per-Olof Swartz en litterär vandring i Elin Wägners fotspår. Vandrigen tar ca en och en halv timme. Kostnad 50 kr inkl. guidebok, 40 kr utan.

Elin i Värnamo ...

Bo Alvberger meddelar att det sen i mars finns en miniaula på Finnvedens gymnasium i Värnamo som är uppkallad efter Elin Wägner. Hennes porträtt sitter på väggen. Övriga hedrade på motsvarande sätt är Wendela Hebbe, Viktor Rydberg och Peter Nilson.

... och Elin i världen

Helena Forsås-Scott talar om "Questions of Authority: On Narrative Voice, Gender and Identity in Elin Wägner" på Society for the Advancement of Scandinavian Study, 91st Annual Meeting, North Park University, Chicago den 25-29 april. Konferensen är en av de största internationella skandinavistkonferenserna i världen.

Marja Ramsin

Har skickat sin C-uppsats "Revolt och kvinnlig jagutveckling i *Dialogen fortsätter*" och sin D-uppsats "Kvinnliga modernistiska drag i Elin Wägners *Dialogen fortsätter*" båda skrivna i ämnet litteraturvetenskap vid Mälardalens högskola, Västerås. Vi tackar för gåvan och införlivar den med vårt forskningsbibliotek.

En större lokal

än Pär Lagerkvist-rummet behövdes när de litterära sällskapen i Växjö deltog i kulturnatten den 27 januari med ett uppläsningssprogram med skådespelarna Mary Lou Ward och Mats Stureson. Som tur var kunde de 170 kulturhungeriga växjöborna traska över till Emigrantinstitutet och där lyssna på godbitar ur Pär Lagerkvists, Vilhelm Mobergs och Elin Wägners verk.

Sommaren på Lilla Björka

innehåller som vanligt en konstutställning. Den här gången visar vi tavlor från Smålands museums magasin målade av kvinnliga konstnärer från Elins tid. Där kommer att finnas bilder av Siri Ekedahl (Elins ingifta moster), Elisabeth Bergstrand Poulsen, Ingegerd Beskow och Ann-Margret Dahlquist-Ljungberg. Tillsammans visar utställningens tavlor på den skicklighet och den rörelse mot modernare uttrycksformer som är karaktäristisk för de kvinnliga konstnärer som verkade under den första hälften av 1900-talet.

Lilla Björkas utställning pågår den 30 juni - 29 juli. Den är öppen dagligen kl.12-18. Måndagar stängt. Till vernissagen lördagen den 30 juni kl.14 hälsas alla särskilt hjärtligt välkomna. Under juni och augusti är Lilla Björka som vanligt öppet för besök och visningar alla söndagar kl.14-17.

Vill du hjälpa till på Lilla Björka?

- med visningar eller praktiskt arbete i trädgården. Anmäl ditt intresse till Elvy Löwall, 0472-72002.

Vi tar gärna emot gäster för kortare vistelser på Lilla Björka, men inte under utställningstiden. Kerstin Pharmanson, 0470-77 55 58, har hand om all bokning. Så här skrev Agneta Myrestam-Hansson efter sitt vårbesök:

"Min helg på Lilla Björka gav mig så otroligt mycket. Det var underbart med nästan två dygn av ensamhet, skrivande och läsning. Vi blev riktiga kompisar, Elin och jag. Jag känner att detta måste bli ett återkommande evenemang för min del. Varje vår får bestämt innehålla en Lilla Björka-helg."

Kretsloppet
säger de
och verkar mena
något som ligger
utanför
deras egna kroppar

/Lena Gretasdotter

När Elin Wägner blev inlåst på Stifts- och Landsbiblioteket i Växjö

Efter att sedan 1941 och fram till min studentexamen 1945 ha tjänstgjort som amanuens vid biblioteket ombads jag av dåvarande chefen, läroverksadjunkt Oskar Fridlund, att fortsätta och utöka denna tjänstgöring under sommaren 1945, fram till dess att jag på hösten påbörjade mina studier i Lund.

Mitt arbete under dessa sommarmånader kom att till stor del bestå av en inventering av bibliotekets handskrifter och äldre tryck och därav föranledd komplettering av den av biskop Olof Wallquist omkring 1800 upplagda katalogen däröver. Dessutom kom jag att under en stor del av denna tid även tjänstgöra som vakthavande i forskarsalen med dess djupa nischer till vänster om ingången.

Bland forskarna under sommarens lopp var även Elin Wägner, som då var sysselsatt med sin sista roman, den historiskt intressanta *Vinden vände bladen*, som utkom 1947. Sedan 1944 tillhörde hon som andra kvinna Svenska Akademien. Arbetet med denna roman, ett av hennes mest betydande verk, baserades på omfattande källstudier, som kan följas genom ett studium av bibliotekets inlåningsjournal.

Det första inlånet, som synes kunna relateras till nämnda roman infördes i lånejournalen den 4 april 1941 och omfattade Tacitus *Werke*, Höckerts *Voluspa och vanakulturen* samt Gödeckes *Eddan* och Olle Holmbergs monumentala 3-bandsverk *Inbillningens värld, om drivkrafterna för det estetiska skapandet*. Detta stora inlån fanns kvar fortfarande 22 aug. 1941. Den 5 dec. samma år kompletterades det med Lilliebjörns *Hågkomster från ungdomen*, behandlande 1800-talets första decennier. Ytterligare ett samtidigt inlån, endast infört med den knapphändig notisen "Leijonhufvud Sigr. Adlersparre 1 bd", sannolikt åsyftande den förstnämndas färdigställda arbete av fastern Sophie Adlersparres Fredrika Bremer-biografi 1896, noterades också bland hennes inlån.

Nästa inlån för Elin Wägners räkning dröjde ända fram till 27 juli 1945, då jag i journalen införde följande arbeten, samtliga av Pontén: *Läkebok, Flora och örtebok* samt *Uppgifter om använda läkemedel*. Enligt *Svenska släktkalendern* 1984 synes han vara identisk med förste stadsläkaren med.dr. och fil.mag. lektor Serenianus i Strängnäs Jonas Otto Pontén (1813-1887). I mina dagboksanteckningar har jag under 27 juli 1945 noterat: "Elin Wägner gäst i läsesalen, där hon drack kaffe och åt sina medhavda smörgåsar. Försynt." Då jag vid detta tillfälle var ensam tjänstgörande i biblioteket och hade min lunchrast mellan 12 och 13, bedömde jag att jag inte gärna kunde avhysa den med bussen från Berg inresta Elin Wägner. Jag sade därför till henne, att jag måste lämna henne ensam på biblioteket – där befann sig då ingen annan – och låsa in henne under min frånvaro, då hon fick lägga ihop sitt lån och sitta vid ett av de stora borden och inte i den djupa fönsternisch där hon hade sina inlån och arbetspapper, vilket hon till synes tacksamt accepterade. Hon gjorde ett stillsamt och tillbakadraget intryck på mig. Under den 8 aug. har jag så noterat att hon samtidigt med chefen vid Kronobergs regemente, överste Gösta Hahr, besökte forskarsalen "och satt över tiden" (jag har alltid velat bistå de seriösa forskarna under mina 60 år som arkivarie och biblioteksman).

Jag slutade min tjänstgöring i det gamla biblioteket i f.d. gymnasiebyggnaden den 29 aug. 1945 och under tiden 9-29 augusti gjorde jag ingen notering om något ytterligare besök av Elin Wägner. Sedan jag lämnat biblioteket fick Elin Wägner 8 febr.1946 låna *Smålandsposten* 1909, 1920 och 1925 samt den 11 febr. Ennes *Biogr. minnen af Carl XII:s krigare* (2 bd), som fortfarande noterades som kvarliggande för hennes räkning 5 aug. 1947, och som hon säkert behövt för *Vinden vände bladen*. Av ovanstående framgår att en del av hennes lån togs fram internt ur bibliotekets egna magasin. Lånen utifrån förvarades i bibliotekets ålderstigna kassaskåp inne på chefens överbelamrade rum.

(För uppgifterna om Elin Wägners lån tackar jag bibliotekarie Karin Daugård.)

/Torbjörn Fogelberg

Äntligen har Elisabet Hermodsson kommit ut med en filosofisk betraktelse över vetenskap, konst, tro och vetande. Ända sedan jag läste *Rit och revolution*, *Synvända* och *Ord i kvinnotid* har jag längtat efter en uppföljning. Nu är den här: *Där världen blir till. Om bild och världsbild, konst och vetenskap* (Åsak, kan beställas från Books-on-Demand, Box 1329, 62124 Visby el. www.Books-on-Demand.com).

Redan i *Rit och revolution* var Elisabet Hermodsson inne på linjen att vetenskapen är vår tids stora myt, men då betydde "myt" detsamma som lögn. Tankeklimatet har förändrats och myten börjar nu betraktas mer som ett kulturellt fenomen som både kan ha positiva och negativa verkningar. Myten kan ge oss perspektiv på vår egen bundenhet vid en världsbild som i längden kan bli mycket destruktiv för världen som helhet. Elisabet Hermodsson går i sin bok i polemik mot bland annat Stephen Hawking och kallar hans hållning för en "framstegsoptimistisk katastrofuppfattning". I hans kusliga profetia finns ingen uppgörelse vare sig med positivismen eller forskningens nära anknytning till militära intressen. Det enda som Hawking är intresserad av är tankarna om att nå fram till en enda slutgiltig teori som beskriver hela universums tillkomst.

Elisabet Hermodsson står på den "vanliga" människans sida och menar att den största kunskapen fortfarande finns hos de som ser konsekvenserna av teknologins härjningar. Grundtanken i boken är att människan påverkar den verklighet hon gör sig en bild av. Den bortgångna vännen och filosofen Artos Wirtanen har inspirerat henne till idéerna om att det inte är likgiltigt för universum hur människan uppfattar dess storhet, om den främst är av andlig eller enbart av kvantitativa dimensioner.

Det feministiska perspektivet på naturvetenskap kommer in i bokens senare skede. Det förklarar Hermodsson med att det var först på 1970-talet som hennes kvinnomedvetande mognade. Genom en litteraturvetare, Cherry Register fick hon kunskap om några amerikanska feminister, Mary Daly och Susan Griffin. Hos dem såg Hermodsson ett filosoferande som liknade hennes eget vetenskapskritiska och det fick henne att upptäcka feminismen som en kunskapsteoretiskt giltig aspekt.

Elisabet Hermodsson tar också upp betydelsen av sin tioåriga vänskap med Emilia Fogelklou. Genom den kom hon också i kontakt med Elin Wägners tänkande, vilket i sin tur ledde till den mångåriga kontakten med Flory Gate. Den vänskapen skriver Hermodsson har "för mig inneburit det ovärderliga att få bli sammanlänkad i en gemenskap med djupa rötter i kvinnligt tänkande och kvinnlig erfarenhet".

Där världen blir till genomsyras av en stark humanism och en ömsint känsla. Elisabet Hermodssons filosofiska och vetenskapskritiska tankar kryddas med humor och ironi. Det finns fortfarande kraft och vitalitet i hennes poetiska språk och en aldrig svikande hängivenhet i människans och jordens öden. Vi som oroas inför en utveckling som behärskas av teknologi och stora vetenskapliga innovationer kan känna tröst i att det ännu finns eldsjälur som kämpar för ett mer etiskt försvarbart sätt att forma verkligheten på än den verklighetsbild som naturvetenskapen i koalition med kapitalet tvingar på oss./ Inger Björklund

Nästa nummer av Bergsluft

kommer ut i slutet av augusti tillsammans med program för höstseminariet den 22-23 september. Redaktionen tar tacksamt emot artiklar och notiser.

Manusstopp: 1 augusti